

проекту. В результаті з'явиться можливість фінансувати послідовні етапи проектів у відповідності до потрібного обсягу, а також з урахуванням продемонстрованого поліпшення діяльності організації.

Успіх втілення в життя цих рекомендацій залежить від належної організації українського громадянського суспільства. Необхідно вирішити цілу низку проблем в частині внутрішньої інституціалізації, професіоналізму персоналу, доступу до ресурсів. Фундаментальною проблемою є низька фінансова самодостатність ОГС.

Ці виклики підкреслюють важливість належного викриття внутрішніх недоліків українських ОГС та визначення шляхів, завдяки яким співпраця з міжнародними організаціями може послужити для зміцнення їх внутрішньої організації. Для розширення громадського простору міжнародні організації можуть асистувати в проведенні дебатів та допомагаючи посилити громадську думку, яка може вплинути на прийняття рішень в органах державної влади. Громадянське суспільство України отримує багато переваг від міжнародної допомоги за умови більшої участі громадян в діяльності організацій, при збільшенні соціальної довіри, толерантності, відкритості та самовираження.

Список використаних джерел

1. Показники Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України (ЄДРПОУ) на 1 січня 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukrstat.org/uk/express/expr2012/01_12/13_zip.
2. Bekeshkina I. and Kaźmierkiewicz P. Making Ukrainian Civil Society Matter: Enabling Ukrainian NGOs to absorb international assistance. A review of capacity gaps and needs for institutional support / I.Bekeshkina and P.Kaźmierkiewicz // Warsaw: Institute of Public Affairs. – 2012. – 58 p.
3. Неурядові аналітичні центри в Україні: можливості, виклики, перспективи // Національна безпека і оборона. – 2007. – № 6. – С. 24–35.
4. Мартиненко О. Міжнародна донорська допомога: хто є насправді “грантожерами” в Україні? / О.Мартиненко // “Дзеркало Тижня. Україна”. – № 30. – 26 серпня 2011 р.
5. Palyvoda L., Golota S. Civil Society Organizations in Ukraine. The State and Dynamics (2002–2010) / L.Palyvoda, S.Golota. – Kyiv: Publishing house “Kupol”, 2010. – 118 p.
6. Palyvoda L., Golota S. Civil Society Organizations in Ukraine. The State and Dynamics (2002–2011) / L.Palyvoda, S.Golota // Survey Report. Prepared by CCC Creative Center. – K., 2013. – 118 p.
7. The 2013 CSO Sustainability Index for Central and Eastern Europe and Eurasia [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1863/EE_2013_CSOSI_FullReport.pdf
8. Lutsevych O. How to Finish a Revolution: Civil Society and Democracy in Georgia, Ukraine and Moldova [Електронний ресурс] / O.Lutsevych // Chatham House, Briefing Paper. – January 2013. – Режим доступу : http://www.chathamhouse.org/sites/files/chathamhouse/public/Research/Russia%20and%20Eurasia/0113bp_lutsevych.pdf
9. Неурядові аналітичні центри в Україні: стан і перспективи. Аналітична доповідь Центру Разумкова // Національна безпека і оборона. – 2003. – № 10. – С. 3–24.

References

1. Pokazniki Edinogo derzhavnogo reestru pidpriemstv ta organizatsiy Ukraini (EDRPOU) na 1 sichnya 2012 r. [Elektronniy resurs]. – Режим доступу : http://ukrstat.org/uk/express/expr2012/01_12/13_zip.
2. Bekeshkina I. and Kaźmierkiewicz P. Making Ukrainian Civil Society Matter: Enabling Ukrainian NGOs to absorb international assistance. A review of capacity gaps and needs for institutional support / I.Bekeshkina and P.Kaźmierkiewicz // Warsaw: Institute of Public Affairs. – 2012. – 58 p.
3. Neuryadovi analitichni tsenetri v suchasnomu suspilno-politichnomu konteksti: problemi ta vikliki // Natsionalna bezpeka i

oborona. – 2007. – № 6. – С. 24–35.

4. Martinenko O. Mizhnarodna donorska dopomoga: hto e naspravdi “grantozherami” v Ukraini? / O.Martinenko // “Dzerkalo Tizhnya. Ukrayina”. – № 30. – 26 serpnia 2011 r.

5. Palyvoda L., Golota S. Civil Society Organizations in Ukraine. The State and Dynamics (2002–2010) / L.Palyvoda, S.Golota. – Kyiv: Publishing house “Kupol”, 2010. – 118 p.

6. Palyvoda L., Golota S. Civil Society Organizations in Ukraine. The State and Dynamics (2002–2011) / L.Palyvoda, S.Golota // Survey Report. Prepared by CCC Creative Center. – K., 2013. – 118 p.

7. The 2013 CSO Sustainability Index for Central and Eastern Europe and Eurasia [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: http://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1863/EE_2013_CSOSI_FullReport.pdf

8. Lutsevych O. How to Finish a Revolution: Civil Society and Democracy in Georgia, Ukraine and Moldova [Elektronniy resurs] / O.Lutsevych // Chatham House, Briefing Paper. – January 2013. – Rezhim dostupu :

http://www.chathamhouse.org/sites/files/chathamhouse/public/Research/Russia%20and%20Eurasia/0113bp_lutsevych.pdf

9. Neuryadovi analitichni tsenetri v Ukraini: propozitsiya i popit // Natsionalna bezpeka i oborona. – 2003. – № 10. – С. 3–24.

Vradiy O. S., Candidate Political Science, Senior Research Fellow State Institution “Institute of World History” NAS of Ukraine (Ukraine, Kyiv), quick_com@yahoo.com

Key areas of cooperation of international organizations and civil society organizations in Ukraine

The article deals with the interaction between international organizations and civil society organizations in Ukraine in the context of the formation of civil society. It was found that in the early 90's, a crucial role in the development of civil society was played by the international organizations that provided financial support to CSOs. Grants from international donor organizations are still the essential source of funding for Ukrainian CSOs. At the same time, a considerable dependence of Ukrainian CSOs on international donors is considered multidimensional risk factor because of the significant decrease in the number of international donors supporting civil society in recent years. According to the experts a fundamental problem is the low level of financial sustainability of Ukrainian civil society organizations. Variants of optimizing cooperation between international organizations and civil society organizations in Ukraine are proposed.

Keywords: international organizations, civil society organizations, CSOs, donor support, civil society.

Vradiy O. S., kandidat politicheskikh nauk, stariy nauchnyy sotrudnik, Gosudarstvennoe uchrezhdeniye “Institut vseмирной istorii” NAN Ukrainy (Ukraina, Kiev), quick_com@yahoo.com

Ключевые направления сотрудничества международных организаций и организаций гражданского общества в Украине

Рассматриваются вопросы взаимодействия международных организаций и организаций гражданского общества в Украине в контексте становления гражданского общества. Выяснено, что в начале 90-х годов, решающую роль в становлении и развитии гражданского общества сыграли международные организации, оказывающие финансовую поддержку общественным организациям. Установлено, что и сегодня гранты от международных донорских организаций остаются необходимым источником финансирования украинских ОГО. В то же время, значительная зависимость украинских ОГО от международных донорских организаций считается многоаспектным фактором риска, поскольку за последние годы наблюдается значительное уменьшение количества международных доноров в сфере поддержки гражданского общества. По оценкам экспертов, фундаментальной проблемой украинских организаций гражданского общества является низкий уровень финансовой самодостаточности. Автором предлагаются варианты оптимизации сотрудничества международных организаций и ОГО в Украине.

Ключевые слова: международные организации, организации гражданского общества, ОГО, донорская помощь, гражданское общество.

* * *

УДК 947.7+929

Деревінський В. Ф.

доктор історичних наук, доцент, професор кафедри політичних наук, Київський національний університет будівництва і архітектури (Україна, Київ), vasyldr@ukr.net

ВНУТРІШНЬОПАРТІЙНІ КОНФЛІКТИ В НАРОДНОМУ РУСІ УКРАЇНИ У 1992–1999 РР.

Метою статті є проаналізувати внутрішньорухівські конфлікти 1992–1999 рр. А саме, вивчити комплекс причин, що призвели до ескалації кризових

ситуації в партії. Розгляд внутрішньопартійних конфліктів в Русі в такому контексті дозволить простежити роль лідера Руху, членів партії та інших сил у дестабілізації ситуації в партії у 1990–х рр. Значення статті полягає в тому, що розгляд означеної теми та отриманих висновків позитивно вплинуть на розуміння передумов, причин, перебігу та наслідків внутрішньорухівських конфліктів. Методологічною основою дослідження послужив конкретно–історичний, порівняльний та історико–аналітичний методи. Використано принципи об'єктивності, історизму, багатфакторності. У висновках зазначено, що внутрішньорухівські конфлікти були спричинені низкою факторів як внутрішньопартійних, так і позапартійних.

Ключові слова: НРУ, Рух, партія, конфлікт, розкол.

Однією з наймасштабніших українських політичних партій 1990–х років, що зробила значний вплив на розвиток суспільно–політичних подій в Україні був Народний Рух України. Впродовж цього часу партія залишалася найбільшою національно–демократичною силою. Утримати свої позиції на політичній арені України після відновлення незалежності держави Руху вдалося завдяки ефективно проведеній трансформації з громадсько–політичної організації на політичну партію у 1992 р. Проте НРУ не зміг уникнути внутрішньорганізаційних кризових ситуацій, що впливали на його становище в політичній структурі держави.

Проблема внутрішньопартійних конфліктних ситуацій та розколу НРУ як єдиної політичної сили надалі залишається актуальною і важливою темою для наукових студій. Кризові явища в Русі одразу ставали головними темами публікацій у засобах масової інформації. Особливо багато матеріалів з'явилось у ЗМІ в ході ескалації конфлікту у 1998–1999 рр. Окремі аспекти проблеми були відображені у перших монографічних дослідженнях історії становлення та розвитку НРУ, зокрема в праця В. Ковтуна та Г. Гончарука [8; 4]. Фрагментарно про непрості події в історії Руху ішлося в низці книг присвячених рухівській тематиці [1; 5; 15]. Предметно проблема була проаналізована лише в поодиноких наукових статтях [11; 13]. Діяльність НРУ під час внутрішньопартійної кризи кінця 1990–х рр. вивчав у своїй дисертаційній праці одеський історик С. Овсієнко [12]. Автор зробив низку слушних узагальнень та висновків, проте в роботі простежується відсутність належного критичного аналізу джерел (особливо матеріалів ЗМІ), що вплинуло на цілісне бачення досліджуваної проблеми.

З огляду на це здійснена спроба продовжити осмислення означеної проблеми в цій статті. Метою статті є проаналізувати внутрішньорухівські конфлікти 1992–1999 рр. А саме, вивчити комплекс факторів та причин, що призвели до ескалації кризових ситуацій в партії. Розгляд внутрішньопартійних конфліктів в Русі в такому контексті дозволить простежити роль лідера Руху, членів партії та інших сил у дестабілізації ситуації в партії у 1990–х рр. Значення статті полягає в тому, що розгляд означеної теми та отриманих висновків позитивно вплинуть на розуміння передумов, причин, перебігу та наслідків внутрішньорухівських конфліктів. Ознайомившись з означеними роботами можна стверджувати, що питання конфліктів в НРУ є недостатньо осмисленими і проаналізованими в сучасній українській історіографії.

Значним випробуванням для Руху стала конфліктна ситуація 1992 р., пов'язана зі спробою протидії деяких членів НРУ і влади трансформувати Рух у політичну партію. Після IV збору НРУ невелика частина

незгодних з рішенням збору створили громадську організацію Всеукраїнський народний рух (ВРУ). Незважаючи на фальсифікацію реєстраційної документації, ВРУ за підтримки влади оперативно було зареєстровано. Новостворена організація вдалася до захоплення рухівських приміщень, матеріальних засобів, пропагувала себе під рухівським брендом [17, арк. 8]. Довго ВРУ не проіснував: відбувся конфлікт між співголовами В. Іськовим і Л. Скорик, а після президентських виборів 1994 р. його члени та цілі організації почали повертатися в НРУ [18, арк. 23].

У середині 1990–х років у деяких рухівських організаціях виникали поодинокі конфліктні ситуації. Зокрема в Київській та Нововолинській міських, Рівненській і Запорізькій крайових. Доволі серйозним був конфлікт у Рівненській організації – між її головою В. Червонієм та окремими членами, що призвів до виключення народних депутатів В. Ковтунця, О. Магковського, Р. Омельчука з фракції НРУ у Верховній Раді України. Останні звинувачували В. Червонія в “авторитаризмі та моральній нечистоплотності” [10]. Попри майже ультимативну вимогу В. Червонія до Центрального проводу виключити народних депутатів з Руху, остаточно на їх виключення з фракції вплинуло винесення ними внутріпартійного конфлікту в ЗМІ, що Центральний провід кваліфікував як дії, несумісні із статутом партії. У цій ситуації В. Чорновіл не був налаштований підтримувати В. Червонія, але не зміг погодитись із винесенням внутріпартійної дискусії на сторінки преси.

Фатальною для партії виявилася кризова ситуація 1998–1999 рр., симптоми якої проявлялися й раніше. З–поміж частини новоприйнятих членів Руху, новообраних рухівських депутатів та вищого керівництва партії утворилася опозиційна група, яка почала вимагати кардинальних змін у НРУ, в т.ч. з переобрання голови Руху. Основним об'єктом їхньої критики був В. Чорновіл, якого вони звинувачували в авторитаризмі, використанні недемократичних методів керівництва, спробі “приватизувати” партію, відсутності чіткої політичної позиції через дотримання невизірної конструктивної опозиції до влади, невмінні сформувати міцну рухівську команду, неспроможності добитися перемоги Руху на виборах, нездатності досягти єдності національно–демократичних сил тощо [6].

Лідер НРУ та його прихильники відкидали висунуті звинувачення, наголошуючи, що основною причиною конфліктної ситуації було бажання певних сил (С. Марчука, Л. Кучми) ослабити НРУ напередодні президентських виборів, тому вони використали і спрямували в певному напрямку прагнення окремих членів Руху змінити своє становище в партії на краще, стати кандидатом у Президенти України, поквитатися за минулі образи, використати Рух і посаду народного депутата з особистою та підприємницькою метою, а також бажання новорухівців та політиків–бізнесменів отримати цілковитий контроль над партією, що давало б змогу використовувати рухівський авторитет, матеріальні та людські ресурси для отримання політичних і фінансових дивідендів [3]. У реалізації зазначених планів опозиціонерам, на думку соратників В. Чорновола, заважав голова партії, який не хотів

поступитися принципами партії заради сумнівних вигод.

Конфліктна ситуація призвела на початку 1999 р. до розколу НРУ. Отримавши підтримку делегатів другого етапу дев'ятого Всеукраїнського збору, В.Чорновіл розпочав турне до крайових організацій Руху, щоб роз'яснити рухівцям причини конфлікту в партії, не допустити поглиблення розколу та повернути організаційну єдність НРУ. Він тоді говорив: “Кажуть – у партії вже стався розкол. Мені ж хочеться думати, що розколу в самій партії не буде!” [19]. Його поїздки викликали зрушення у ставленні членів партії до конфлікту, і здавалося, що В. Чорновіл зможе досягти запланованого, однак реалізації планів завадила його трагічна загибель за досі не з'ясованих обставин в автокатастрофі біля Борисполя 25 березня 1999 р.

Смерть лідера виявилася непоправною втратою для Руху, рівнозначної В. Чорноволу постаті в партії не вдалося знайти. Відповідно, надії багатьох на об'єднання завдяки зусиллям В. Чорновола “уламків НРУ” було не під силу здійснити іншим його керівникам. Тому на політичній карті України виникли дві політичні організації з тогожньою ідеологічною позицією, але з набагато слабшою політичною вагою та меншою чисельністю. В партійних рядах НРУ залишилося близько 80% членів. Чисельність Руху після розколу нараховувала близько 21 тис. осіб (травень 1999 р.). За даними обліку НРУ в партії нараховувалося 40 тис., а за даними Українського народного руху на чолі з Ю. Костенком у них було 45 тис. Найімовірніше, ці цифри є завищеними.

Загибель В. Чорновола не могла залишитися непоміченою для суспільства через масштаб політика, обставини смерті, вплив його відходу з політичної арени держави. Про послабленість позицій правоцентристських сил після загибелі В.Чорновола заговорили численні українські політики й аналітики.

Проаналізувавши перебіг внутріпартійного конфлікту 1998–1999 рр., можна означити низку причин його розгортання. На думку дослідника діяльності Руху в час внутріпартійної кризи 1997–2002 рр. С. Овсієнка, до розколу партії призвів комплекс суб'єктивно–об'єктивних причин, до яких він зараховував: нездатність Руху виробити після проголошення незалежності України нові програмні принципи та ідеї, прагнення нової генерації політиків–бізнесменів здобути контроль над Рухом, наявність стратегічних помилок у стосунках з владою, недоліки кадрової політики голови НРУ, відсутність неефективного механізму внутріпартійної демократії і наявність вождизму, вплив президентської кампанії та зовнішніх сил на ситуацію у партії [12, с. 64].

У цілому погоджуючись з таким баченням проблеми варто, на нашу думку, означити наступне. Практично з моменту ескалації проблемної ситуації в НРУ її спостерігачами стала громадськість, оскільки противники В. Чорновола відразу ж почали використовувати ЗМІ як інструмент боротьби з керівництвом Руху, формуючи серед членів НРУ та суспільства негативний образ лідера партії. Хоча Ю. Костенко заявляв, що він “категоричний противник перенесення партійної дискусії на сторінки преси” [9]. Їхнім діям сприяло небажання В. Чорновола майже до

кульмінаційної точки протистояння виносити свої аргументи стосовно внутріпартійної ситуації на публічне обговорення, а також те, що негативну інформацію про лідера НРУ активно поширювали ЗМІ, що були підконтрольні деяким майбутнім кандидатам у президенти для компрометації Руху як партії взагалі й рухівського кандидата зокрема. Тому у ЗМІ оперативно поширилося сприйняття перебігу конфліктної ситуації в Русі як боротьби двох поколінь: старих ідеалістів–романтиків та прогресивних прагматиків–реформаторів. Кількість критичних матеріалів у пресі була на користь останніх, що сприяло посиленню їхніх позицій у протистоянні з лідером партії.

Впливає, що твердження про авторитаризм чи недемократичність В. Чорновола поширювались переважно через неадекватне або негативне сприйняття останнього. Один із тих членів Центрального проводу НРУ, хто приєднався до опозиційної групи, але мав власний погляд на проблему, зазначив, що “авторитаризм” В. Чорновола не страшний і був продовженням його “неймовірної” працездатності, “бажання взяти все на себе”, тому таку “диктатуру” могли б подолати, якби цього хотіли [20]. Зважаючи на значний обсяг справ, які вирішував В. Чорновіл, та його вміння швидко, аналітично й далекоглядно мислити, він міг перебити співрозмовника, розуміючи, про що він говорить, не погоджуватися з думками інших стосовно певних проблем. Такий стиль спілкування В. Чорновола призводив до думок, що він не терпів інакшомисців. Хоча доволі часто ті, хто не погоджувалися з ним у якихось питаннях, з часом розуміли слушність позиції останнього. Проблема різних підходів до визначення тактичних і стратегічних завдань виявилась однією з причин загострення конфлікту. Як зазначив Ю. Ключковський, представники опозиційної групи сповідували принцип швидкого результату, а не далекоглядної ідеологічної стратегії [7, с. 74].

Не завжди представники центральних і крайових структур підтримували намагання лідера Руху посилити виконавчу дисципліну. Такі дії дехто з них трактував як обмеження демократичних принципів у Русі, узурпацією влади з волі голови партії.

Зважаючи на складне соціальне–економічне становище в країні; значну електоральну базу лівих сил, які виступали з антидержавних позицій; еkleктичність політичної позиції влади; кадрове, фінансове й матеріальне становище партії; прагнення окремих партійців до задоволення за всяку ціну фінансових та кадрових апетитів, дотримання Рухом конструктивної опозиції до влади було певною мірою найоптимальнішим. Інколи в Русі виникала дивна ситуація – серед тих, хто найактивніше вимагав стати у жорстку опозицію до влади, були такі (вони переважно об'єдналися в опозиційну групу), які змушували лідера партії просити для них у Президента України Л. Кучми вигідних державних посад чи преференцій для їхнього бізнесу.

Деякі представники бізнесу, які прийшли в Рух зі своїми інтересами, змогли знайти серед його давніх членів людей, зацікавлених в отриманні від свого становища певних дивідендів. Тому представники бізнесу не лише очікували від НРУ підтримки у своїх справах, а й намагалися взяти партію під свій контроль.

Значним недопрацюванням В. Чорновола, що безпосередньо вплинуло на розгортання конфлікту, були його помилки при формуванні партійного списку на парламентських виборах 1998 р., прорахунки у кадровій політиці партії, повернення до вищих керівних органів Руху осіб, які були причетними до конфліктної ситуації у 1992 р. і надалі не змирились із втратою свого домінуючого становища в НРУ. Так, повернувшись до НРУ перед парламентськими виборами 1998 р. та отримавши прохідне місце у партійному списку (згодом увійшов до опозиційної групи), Д.Павличко висловився: “Вам не подобається лідер чи хтось ще в Русі? Це можна буде потім змінити, а в період передвиборчої кампанії треба було про все те забути” [14].

НРУ як найпотужніша правоцентриська партія, котра при координації зусиль національно-демократичних і реформаторських сил могла бути досить впливовим учасником президентських виборів, зазнала випробування на міцність з боку конкуруючих політичних сил. Аналітики та політичні діячі зазначали, що конфліктна ситуація в Русі розгорталася за подібним сценарієм, як і в інших партіях, котрі зазнали розколу напередодні президентських виборів. Зокрема УРП, ДемПУ, СДПУ(о), Християнсько-демократична партія України, Ліберальна партія України, Українська національна консервативна партія. Висловлювали міркування про причетність влади до створення конфліктних ситуацій у партіях. Політичний діяч Т.Стецьків зауважив, що найбільший удар людей з Банкової буде по Русі, оскільки Рух має стати найміцнішим суб’єктом коаліції на президентських виборах 1999 р. [16].

Можна знайти слухність у його словах, враховуючи, що частина національно-демократичних і реформаторських сил висловлювала готовність підтримати висунутого Рухом кандидата у Президенти, а на початку грудня 1999 р. між НРУ й Партією “Реформи і порядок” був сформований партійний блок, до якого виявляли бажання долучитись інші партії. Отже, шанси кандидата від цих сил були доволі солідними, суттєво посилюючись б позиції створеної коаліції і на майбутніх парламентських виборах.

Тому В. Чорновіл докладав значних зусиль для того, щоб уберегти НРУ від розколу, навіть ціною не завжди демократичних дій. Проте не вважав себе незмінним лідером партії і не тримався за посаду голови НРУ, радше прагнув зберегти Рух дієздатною партією, важливою політичною силою українського державотворення. За словами М. Джемілева, друзі В. Чорновола виступали проти його відходу від керівництва партією [2]. Не прагнув В. Чорновіл стати лідером нової коаліції, однак саме його особу учасники переговорів вбачали лідером об’єднаної правіці. Можливо, навіть проробляли варіант того, що В. Чорновіл висуне свою кандидатуру замість Г. Удовенка як кандидата від коаліції на президентських виборах 1999 р., про що є певні свідчення. Після загибелі В. Чорновола широку коаліцію національно-демократичних, реформаторських сил створити не вдалося, два “уламки” Руху вийшли на президентські вибори з двома кандидатами, які набрали мізерну кількість голосів:

Ю. Костенко – 570 тис. 623 голоси (2,17%), а Г. Удовенко – 319 тис. 778 (1,22%).

На думку С. Овсієнка, наступні після загибелі В. Чорновола події в НРУ та серед національно-демократичних сил показали, що причиною розколу в Русі й розрізненості правого табору полягала не в особі В. Чорновола, оскільки його смерть мала відкинути всі проблеми тих справ, у реалізації яких звинувачували голову НРУ [12, с. 75].

Отже, впродовж 1990–х рр. НРУ був вагомим політичною складовою української партійно-державної структури. Динамічний розвиток з-поміж різних причин ускладнювали внутрішньопартійні конфліктні ситуації. Причинами їхнього виникнення були як внутрішньо рухівські, так і поза рухівські фактори. До внутрішньопартійних проблем необхідно віднести протиріччя між керівництвом і рядовими членами партії, прорахунки лідера партії (щодо підбору кадрів, формування партійного списку та ін.), боротьбу за владу в середині партії, використання партії у вирішенні власних меркантильних інтересів і т.д. Серед причин загострення становища в Русі назвемо зацікавлення певних сил (людей влади і бізнесу, керівництва інших партій, кандидатів у президенти України) отримати контроль або розколотися чи ліквідувати Рух як потужного гравця української політичної арени. Відповідно, в силу комплексу названих причин НРУ припинив існування як єдина потужна національно-демократична партія, розколовся у 1999 р. на маловпливові політичні партії.

Список використаних джерел

1. Білецький В.С. Історія Донецької Крайової організації Народного Руху України (1989–1991 рр.) / В. Білецький. – Донецьк : Укр. культурол. центр, 2009. – 170 с.
2. Бутусов Ю. Он погиб в пути / Ю. Бутусов // Сегодня. – 1999. – 27 марта.
3. Волинський В. На рухівському кораблі зріє закорот / В. Волинський // Голос України. – 1998. – 5 вересня.
4. Гончарук Г.І. Народний Рух України: історія / Г.І. Гончарук. – О. : Астропринт, 1997. – 378 с.
5. Діденко Ю.В. Народний Рух у державотворчих процесах України (1989–2002) / Ю.В. Діденко. – О. : Астропринт, 2006. – 176 с.
6. Дуцик Д. Хто стоїть за переворотом в Народному Русі? / Д. Дуцик // Україна молода. – 1999. – 20 лютого.
7. Ключковський Ю. Роль В’ячеслава Чорновола у формуванні ідеології Руху / Ю. Ключковський // Народний Рух України: місце в історії та політиці: матеріали VI Всеукр. наук. конф., 16–17 вересня 2005 р., м. Одеса. – О. : Астропринт, 2005. – С. 68–74.
8. Ковтун В.Г. Історія Народного Руху України / В.Г. Ковтун. – К. : [б.в], 1995. – 382 с.
9. Костенко Ю.: “Моя участь в президентських виборах можлива” [інтерв’ю з Ю. Костенком] / В. Якубенко // День. – 1998. – 10 вересня.
10. Луканов Ю. Рух виключає зі своїх лав трьох депутатів Верховної Ради / Ю. Луканов // День. – 1996. – 17 грудня.
11. Ніколаєв І. Розкол НРУ в контексті трансформації громадсько-політичних рухів прибалтійських країн (Народні фронти Латвії, Естонії, “Саюдіс” Литви) / І. Ніколаєв // Народний Рух України: місце в історії та політиці: матеріали VII Всеукр. наук. конф., 28–29 травня 2009 р., м. Одеса. – О. : Астропринт, 2009. – С. 140–145.
12. Овсієнко С.Л. Діяльність Народного Руху України в умовах внутрішньопартійної кризи (1997–2002 рр.) : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Овсієнко Станіслав Леонідович ; Одес. нац. політехнічний ун-т. – О., 2008. – 230 с.
13. Овсієнко С.Л. Здобутки НРУ на президентських виборах як наслідок розколу в його лавах / С.Л. Овсієнко // Інтелігенція і влада. – О. : Астропринт, 2003. – Вип. 1. – С. 148–156.

14. Павличко Д.: "Подорож в окопи..." [інтерв'ю з Д.Павличком] / О.Никанорова // Урядовий кур'єр. – 1998. – 11 квітня.
15. Січ Покуття: кроки становлення НРУ на Снятинщині: Історія покутського Руху у фактах, датах, іменах / ред.-упоряд. В.Коваль. – Снятин: Над Прутом, 1996. – 175 с.
16. Стецьків Т.: "Хоч один раз ризикнути і зіграти в чесну політику" [інтерв'ю з Т.Стецьківим] / Н.Балюк // Високий замок. – 1998. – 4 грудня.
17. Центральний державний архів громадський об'єднань України. – Ф. 270. – Оп. 1. – Спр. 174.
18. Там само. – Спр. 183.
19. Чорновіл В. Спроба розколу Руху. Причини. Виконавці. Замовники / В.Чорновіл // Час. – 1999. – 26 листопада.
20. Що відбувається у Русі [інтерв'ю з В.Дончиком] // Народна газета. – 1999. – Березень (№ 9).

References

1. Bilec'kyj V.S. Istorija Donec'koj' Krajovoj' organizacij' Narodnogo Ruhu Ukrai'ny (1989–1991 rr.) / V. Bilec'kyj. – Donec'k : Ukr. kul'turolo. centr, 2009. – 170 s.
2. Butusov Ju. On pogib v puti' / Ju. Butusov // Segodnja. – 1999. – 27 marta.
3. Volyns'kyj V. Na ruhiv's'komu korabli zrije zakolot / V. Volyns'kyj // Golos Ukrai'ny. – 1998. – 5 veresnja.
4. Goncharuk G.I. Narodnyj Ruh Ukrai'ny: istorija / G.I. Goncharuk. – O.: Astroprynt, 1997. – 378 s.
5. Didenko Ju.V. Narodnyj Ruh u derzhavotvorchyh procesah Ukrai'ny (1989–2002) / Ju.V. Didenko. – O.: Astroprynt, 2006. – 176 s.
6. Ducyk D. Hto stoi't' za perevorotom v Narodnomu Rusi? / D. Ducyk // Ukrai'na moloda. – 1999. – 20 ljutogo.
7. Kljuchkovs'kyj Ju. Rol' V'jacheslava Chornovola u formuvanni ideologii' Ruhu / Ju. Kljuchkovs'kyj // Narodnyj Ruh Ukrai'ny: misce v istorii' ta polityci: materialy VI Vseukr. nauk. konf., 16–17 veresnja 2005 r., m. Odesa. – O.: Astroprynt, 2005. – S. 68–74.
8. Kovtun V.G. Istorija Narodnogo Ruhu Ukrai'ny / V.G. Kovtun. – K.: [b.v.], 1995. – 382 s.
9. Kostenko Ju.: "Moja uchast' v prezidents'kyh vyborah mozhyva" [інтерв'ю з Ju. Kostenkom] / V. Jakubenko // Den'. – 1998. – 10 veresnja.
10. Lukanov Ju. Ruh vykljuchaje zi svoi'h lav tr'oh deputativ Verhovnoi' Rady / Ju. Lukanov // Den'. – 1996. – 17 grudnja.
11. Nikolajev I. Rozkol NRU v konteksti transformacij' gromads'ko-politychnyh ruhiv prybaltijs'kyh krajin (Narodni fronty Latvii, Jestonii, "Sajudis" Lytvii) / I. Nikolajev // Narodnyj Ruh Ukrai'ny: misce v istorii' ta polityci: materialy VII Vseukr. nauk. konf., 28–29 travnja 2009 r., m. Odesa. – O.: Astroprynt, 2009. – S. 140–145.
12. Ovsijenko S.L. Dija'nist' Narodnogo Ruhu Ukrai'ny v umovah vnutrishn'opartijnoi' kryzy (1997–2002 rr.): dys. ... kand. ist. nauk: 07.00.01 / Ovsijenko Stanislav Leonidovyč; Odes. nac. politehničnyj un-t. – O., 2008. – 230 s.
13. Ovsijenko S.L. Zdobutky NRU na prezidents'kyh vyborah jak naslidok rozkolu v jogo lavah / S.L. Ovsijenko // Inteligencija i vlada. – O.: Astroprynt, 2003. – Vyp. 1. – S. 148–156.
14. Pavlychko D.: "Podorozh v okory..." [інтерв'ю з D. Pavlychkom] / O. Nykanorova // Urjadovyj kur'jer. – 1998. – 11 kvitnja.
15. Sich Pokuttja: kroky stanovlennja NRU na Snyatynshhyni: Istorija pokuts'kogo Ruhu u faktah, datah, imenah / red.-uporjad. V. Koval'. – Snyatyn: Nad Prutom, 1996. – 175 s.
16. Stec'kiv T.: "Hoch odyh raz ryzyknuty i zigraty v chesnu polityku" [інтерв'ю з T. Stec'kivym] / N. Baljuk // Vysokyj zamok. – 1998. – 4 grudnja.
17. Central'nyj derzhavnyj arhiv gromads'kyj ob'jednan' Ukrai'ny. – F. 270. – Op. 1. – Spr. 174.
18. Там само. – Спр. 183.
19. Chornovil V. Sproba rozkolu Ruhu. Prychyny. Vykonavci. Zamovnyky / V. Chornovil // Chas. – 1999. – 26 lystopada.
20. Shho vidbuvajet'sja u Rusi [інтерв'ю з V. Donchykom] // Narodna gazeta. – 1999. – Berezen' (№ 9).

Derevynskiy V. F., Doctor of Historical Sciences, Associate Professor of the Department of Political Science, Kyiv National University of Construction and Architecture (Ukraine, Kiev), vasyldr@ukr.net

Intraparty conflicts in the People's Movement of Ukraine in 1992–1999 years

Aim of the article to analyze conflicts in the NRU in 1992–1999 years. Namely, to study complex of reasons that led to the escalation of crisis situations in the party. Consideration of intraparty conflicts in NRU in such a context will allow trace the role of leader of the NRU, of party members and of other forces in destabilize the situation in the party in the 1990s. The value of the article in the fact that consideration of the above theme and of findings will positively affect the understanding of preconditions, causes, course and consequences of conflicts in NRU. The methodological basis of study served a concrete historical, comparative and analytical methods. Used principles of objectivity, historicism, multifactorial. In the conclusions indicated that the conflicts in the NRU were caused by several factors caused by the actions of party members, and other factors.

Keywords: NRU, Ruh, party, conflict, dissidence.

Деревинский В. Ф., доктор исторических наук, доцент, профессор кафедры политических наук, Киевский национальный университет строительства и архитектуры (Украина, Киев), vasyldr@ukr.net

Внутрипартийные конфликты в Народном Рухе Украины в 1992–1999 гг.

Целью статьи является проанализировать внутрируховские конфликты 1992–1999 гг. А именно, изучить комплекс причин, которые привели к эскалации кризисных ситуаций в партии. Рассмотрение внутрипартийных конфликтов в НРУ в таком контексте позволит проследить роль лидера Руха, членов партии и других сил в дестабилизации ситуации в партии в 1990–х гг. Значение статьи заключается в том, что рассмотрение отмеченной темы и полученных выводов положительно повлияют на понимание предпосылок, причин, хода и последствий внутрипартийных конфликтов в НРУ. Методологической основой исследования послужили конкретно исторический, сравнительный и историко-аналитический методы. Использованы принципы объективности, историзма, многофакторности. В выводах отмечено, что конфликты НРУ были вызваны рядом факторов как внутрипартийных, так и внепартийных.

Ключевые слова: НРУ, Рух, партия, конфликт, раскол.

* * *

УДК 324(477)

Мадрига Т. Б.

кандидат політичних наук, викладач кафедри політології,
Прикарпатський національний університет
ім. Василя Стефаника (Україна, Івано-Франківськ),
vasylyshyn@yandex.ru

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ВИБОРЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПАРЛАМЕНТСЬКІЙ ВИБОРЧІЙ КАМПАНІЇ 2012 Р.

Мета статті полягає у вивченні та описі виборчих технологій, які використовувалися під час парламентської виборчої кампанії 2012 р. Проаналізовано характер маніпулятивного впливу на виборців, який здійснювався з метою завоювання їхніх голосів. Наголошено на подібності технологій, які застосовувалися під час попередніх виборчих кампаній, що певним чином пов'язано зі змінами у законодавчій базі виборів.

Ключові слова: вибори, виборча кампанія, виборчі технології, маніпулятивний вплив, ЗМІ, реклама.

Практика суспільно-політичного життя в Україні довела, що участь у боротьбі за виборні посади неможлива без застосування виборчих технологій, які забезпечують високі шанси на перемогу і дедалі інтенсивніше використовуються у кожній виборчій кампанії. Виборчі технології, впливаючи на комунікації з виборцем, формують конкретні кроки для досягнення політичних цілей. Починаючи з виборів до Верховної Ради України 2002 р., спостерігається активне використання нових засобів проектування електоральної поведінки, що дає підстави стверджувати про високий ступінь технологізації сучасних виборчих кампаній. Виходячи з цього, наукове вивчення способів, методів та прийомів впливу на голосування виборців, дозволяє істотно наблизитись до їх розуміння, а згодом – і виробити механізмів протидії виборчим технологіям.